

Är andelen kvinnliga parlamentariker högre i protestantiska länder?

– Jämförande studie om kvinnliga politikers representation i fullvärdiga demokratiers parlament.

Abstract

Föreliggande uppsats syftar till att undersöka och söka förklara den kvinnliga underrepresentationen i tjugofem fullvärdiga demokratier. Som teoretiskt ramverk och utgångspunkt används religion och valsysteem. Efter en teorigenomgång och förklaring av huvudbegreppens betydelse presenteras forskning som tidigare använts för att förklara kvinnlig underrepresentation inom politiken. Forskningen skall användas i analysen för att kunna tillämpa teorierna i fallet fullvärdiga demokratier. I analysen studeras kulturell och politisk struktur i de fullvärdiga demokratierna som förklaring till den låga andelen kvinnor i dessa demokratiers nationella parlament.

Slutligen konstateras att trots det proportionella valsystemet så finns det fullvärdiga demokratier där den kvinnliga representationen är låg i nationella parlament. Som förklaring lyfts fram den kulturella strukturen, såsom religion. Kvinnor i katolska länder visar mindre politisk aktivitet i jämförelse med kvinnor i länder med protestantism som den dominerande religionen i landet. Förklaringen till detta kan bero på att den katolska kyrkan är mer associerad med en mer hierarkisk och auktoritär kultur.

Nyckelord: Fullvärdiga demokratier, kvinnliga parlamentariker, politisk struktur, kulturell struktur, jämställdhet

Antal ord: 5569

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
1.1	Syfte och frågeställning.....	4
2	Teoretiskt ramverk	5
3	Metod	6
3.1	Val av tillvägagångssätt	6
4	Material	7
5	Kvinnors politiska representation.....	8
5.1	Politisk faktor	8
5.2	Valsystem	8
5.3	Kulturell faktor	13
5.4	Religion	13
6	Slutsatser och avslutning.....	17
7	Referenser.....	19

Tabell- och figurförteckning

Tabell 1: Sammanställning av fullvärdiga demokratiers religion, valsystem och andel kvinnor i parlamenten i respektive land	9
Figur 1: Medelvärde för andel kvinnor i nationella parlament indelat efter valsystem	11
Figur 2: Korrelationen mellan valsystem och andelen kvinnliga politiker i parlamenten	12
Figur 3: Korrelationen mellan andelen kvinnor i parlament och ett lands dominerande religion	14
Figur 4: Medelvärde för andel kvinnor i nationella parlament indelat efter den dominerande religionen i landet.....	15

1 Inledning

I dag är kvinnor underrepresenterade i världens parlament. Det kvinnliga politiska deltagandet ökar men fortfarande går utvecklingen långsamt. Även om andelen kvinnor har ökat sedan år 2000 i de nationella parlamenten är majoriteten av världens parlamentsledamöter män (FN:s millenniemål, 2000). Dessutom är det en markant skillnad mellan olika länder. Medan det i vissa länder finns en relativt hög andel kvinnliga parlamentsledamöter, finner vi länder i världen som inte har en enda kvinnlig parlamentariker. Vad är det som hindrar den kvinnliga politiska representationen från att utvecklas?

Genom att studera tjugofem fullvärdiga demokratier i världen avser vi söka svar på frågan.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att studera och söka förklara den låga andelen kvinnliga parlamentsledamöter i nationella parlament. Tidigare forskning som har gjorts på området tyder på att det finns ett samband mellan proportionella valsystem och andelen kvinnor i nationella parlament. De länder som visar låga siffror på kvinnlig representation i parlamentet har antingen ett blandat system med svag proportionalitet eller ett majoritetssystem. Studier pekar på att det i genomsnitt finns fler kvinnliga parlamentariker i proportionella valsystem än i majoritära valsystem. Det finns dock även en stor skillnad inom gruppen länder med proportionella valsystem, något som tyder på att andra faktorer spelar en roll.

Problemformuleringen bottnar i det faktum att det inom gruppen länder med proportionella valsystem, återstår stora skillnader när det gäller andelen kvinnliga parlamentariker. Detta trots att detta valsystem anses gynna den kvinnliga representationen i nationella parlament. Därför är vår ambition att även titta på en annan faktor och dess påverkan på andelen kvinnor i parlamentet, nämligen religion. Beträffande religionen har det fångat vår uppmärksamhet att viss litteratur pekar på skillnaden mellan de övervägande protestantiska länderna och de övervägande katolska länderna när det gäller andelen kvinnor i de nationella parlamenten. Av den anledningen har vi valt att studera kombinationen av religion och valsystem, med huvudfokus på religion. Syftet med denna uppsats är att granska om religionen inverkar, oberoende av valsystem, på i vilken utsträckning kvinnor blir invalda i nationella parlament.

Frågeställningen är empirisk, detta med anledning av att vi har valt att titta på och jämföra *hur det är* istället för *hur det bör vara*. Med en deskriptiv och analytisk ansats lyder frågeställningen enligt följande:

Är andelen kvinnliga parlamentariker högre i protestantiska länder?

2 Teoretiskt ramverk

Dagens forskning saknar enighet kring vad som hindrar den kvinnliga politiska representationen från att utvecklas. Medan vissa forskare menar att den låga kvinnorepresentationen beror på många anledningar som socioekonomiska och kulturella, menar andra forskare att det beror på politiska strukturer såsom strukturella och institutionella hinder. Till skillnad från tidigare forskning ligger huvudfokus i vår studie på religion. Även om tidigare studier på området har behandlat religionens samt andra kulturella faktorerers effekter, kommer denna uppsats att undersöka vikten av religionens betydelse oberoende av valsystem. Detta för att se om protestantismens och katolicismens inställning för en politisk roll för kvinnor påverkar andelen kvinnliga parlamentariker i nationella parlament. Avsikten med vår studie är att undersöka huruvida religion har en eventuell stark effekt på andelen kvinnliga parlamentariker. Genom att undersöka religionen som en förklaringsfaktor är förhoppningen att denna studie skall bidra till en ökad kunskap i varför kvinnors politiska representation varierar. Vårt argument är att religionen kan ha en avgörande betydelse för andelen kvinnor i nationella parlament. Uppsatsen syftar till att besvara frågan om andelen kvinnliga parlamentariker är högre i protestantiska länder. Följande hypoteser prövas:

Hypotes 1: Protestantismens inställning för en politisk roll för kvinnor kan gynna andelen kvinnliga parlamentariker.

Hypotes 2: Katolicismens inställning kan påverka andelen kvinnor till mindre politisk aktivitet.

Hypotes 3: Religion kan ha en avgörande betydelse i varför andelen kvinnor i nationella parlament varierar i länder med proportionella valsystem.

3 Metod

Uppsatsen är av teoriprövande karaktär och föranleder en mest lika-design. Samtliga tjugofem länder vi undersöker är fullvärdiga demokratier. Den övervägande delen av dessa länder använder sig av proportionella valsystem. Vi väljer fall utifrån värdet på den oberoende variabeln religion och fastställer värdet på den beroende variabeln, andelen kvinnliga politiker i de nationella parlamenten (Esaiasson m.fl., 2007, s.50-52, 101-104).

Vi provar teorin om det stämmer att protestantiska länder har en högre andel kvinnor i de nationella parlamenten. Precis som det förklarades i avsnittet ovan granskar vi om religionen inverkar oberoende av valsystem, på i vilken utsträckning andelen kvinnor är representerade i nationella parlament. Vi använder oss av en kvantitativ metod och tar del av statistisk data för att jämföra fullvärdiga demokratier i världen. Vi samlar systematiskt in empiriska och kvantifierbara data och sammanfattar sedan dessa i statistisk form. Utifrån dessa bearbetade data analyserar vi utfallet med utgångspunkt i vår ovannämnda teoriprövande hypotes. Vår ambition är att analysera dessa demokratier för att söka se om det finns ett samband mellan en hög andel kvinnliga parlamentariker och den religion som råder i landet.

3.1 Val av tillvägagångssätt

Vi inleder med att förklara våra huvudbegrepps betydelse: religion och valsystem. Vår tanke är att det är lättare att förstå kombinationen av religion och valsystem i vår studie om kärnan i begreppen är tydliga. Detta i sin tur för att kunna få en förståelse av religionens och valsystemets effekter och deras eventuella påverkan på en låg respektive hög andel kvinnor i nationella parlament. Förklaringen till varför vi väljer att studera religionen och valsystemet ifråga var för sig, är att på ett systematiskt vis kunna påvisa eventuella effekter. Det är även av betydelse att ge en kort förklaring om presentationen när det gäller tidigare forskning. Även om forskning bör föregå empiri i texten, väljer vi att presentera viss forskning i anslutning till avsnittet den är relevant till. I avsnitten 5.3 "Kulturell faktor" och 5.4 "Religion" redovisas även tidigare studier på området. Detta görs för att underlätta genomgången av tidigare forskning och empirin i studien.

Anledningen till att vi väljer att studera både religion och valsystem är för att undersöka om förklaringen till att ett land som trots ett proportionellt valsystem har låg andel kvinnliga parlamentariker, kan förklaras med effekten av den dominerande religionen som råder i landet i fråga. Avsikten är att undersöka länder som är homogena och därmed möjliggöra för meningsfulla förklaringar. Avgränsningen i länder beror på de likheter som finns mellan de fullvärdiga demokratierna ifråga om demokrati och demokratiska institutioner. Den låga respektive höga andelen kvinnor i dessa nationella parlament blir således intressant. Protestantism och katolicism är de dominerande religionerna i de demokratier, som enligt Democracy Index, anses vara fullvärdiga demokratier. Av den anledningen kommer fokus i studien ligga på dessa två religioner.

4 Material

Tidigare forskning som har gjorts om kvinnorepresentation och litteratur som behandlar ämnet i fråga diskuteras mer i anslutning till varje nytt avsnitt som presenteras nedan. Den statistik som analyseras i studien är data insamlad och sammanställt av internationella organisationer. För att få fram data gällande de olika ländernas religion tar vi del av information från Central Intelligence Agency (CIA). Vidare söker vi information om valsystem, detta genom att ta del av Göteborgs universitets databas *Quality of Government* (QoG) samt från International Foundation for Electoral Systems, Election Guide (IFES). Från Inter-Parliamentary Unions (IPU) officiella hemsida hämtar vi aktuell statistik som visar andelen kvinnliga parlamentariker i nationella parlament.

Data som visar demokratier i världen som anses vara fullvärdiga demokratier hämtar vi från Democracy index. Dessa är länder som av Democracy Index anses vara fullvärdiga demokratier utan anmärkning. Detta index, som sammanställs av Economist Intelligence Unit, tar hänsyn till fem aspekter för att komma fram till hur demokratiskt landet är: valprocess, mångfald, regeringsutövande, politiskt deltagande, politisk kultur och medborgerliga rättigheter. Högsta indexpoäng ett land kan få är tio och det lägsta är noll. Samtliga tjugofem länder studien undersöker befinner sig över åtta poäng, vilket innebär att de enligt detta index är fullvärdiga demokratier. Källor i uppsatsen som utgörs av statistik och tidigare studier av forskare, har vi i möjligaste mån kontrollerat uppgifterna mot andra oberoende källor. Sammanfattningsvis gör vi bedömningen att det material som analyseras är tillförlitliga. De eventuella brister som finns med materialet diskuteras i anslutning till varje avsnitt. Härnäst riktas fokus mot uppsatsens empiriska avsnitt.

5 Kvinnors politiska representation

5.1 Politisk faktor

Även om huvudfokus i undersökningen ligger på religionens påverkan för den låga respektive höga andelen kvinnliga parlamentariker i de nationella parlamenten, behandlar uppsatsen även valsystemets eventuella betydelse för kvinnliga politikernas representation. Uppsatsen undersöker fullvärdiga demokratier i världen för att söka förklara om religion, oberoende av proportionella valsystem, påverkar andelen kvinnliga parlamentariker. Vilka dessa demokratier är kommer att förtydligas i avsnittet nedan.

5.2 Valsystem

Det har visat sig att proportionella valsystem leder till ett mer socialt representativt parlament än vad majoritetsvals-system leder till. Anledningen till att fler kvinnor väljs i proportionella valsystem är att dessa valsystem kräver att det väljs flera parlamentsledamöter från samma valkrets till skillnad från enmansvalkretsar, där endast en kandidat från valkretsen blir vald till parlamentsledamot. I en enmansvalkrets tvekar partierna ofta inför att utse en kvinnlig kandidat eftersom de tror att partiet riskerar att förlora många röster när de ställer upp med en kvinnlig kandidat mot en manlig kandidat. I länder med flermansvalkretsar krävs det att partierna rangordnar sina kandidater.

I vissa länder har väljarna rätt till att även rösta på sin favoritkandidat bland de kandidater i det parti man vill rösta på så att denna kandidat kan flyttas upp i rangordningen vid fler erhållna röster än kandidaten ovanför. Detta benämns "öppna listor", medan "stängda listor" är tvärtom; man kan inte rösta på sin favoritkandidat, partierna har bestämt kandidaternas rangordning och detta går inte att ändra på som väljare. Exempel på valsystem med öppna listor återfinns i Sverige, Finland, Danmark och Belgien. Exempel på valsystem med stängda listor återfinns i Island, Nederländerna, Norge och Spanien. Tidigare forskning visar att länder med öppna listor inte påverkas till en mindre kvinnorepresentation. I system med stängda listor kan partier använda sig av varvade listor, "varannan damernas", för att på så sätt få jämställda parlament. Huruvida öppna eller stängda listor påverkar kvinnorepresentationen har inte blivit helt klarställt (Gallagher m.fl., 2011, 399).

Kvinnor förväntas ta större plats i politiska val i länder där väljarna kan välja bland partilistor i flermansvalkretsar istället för bland individuella kandidater i enmansvalkretsar. Studier bland de rikaste demokratiska länderna visar på en stark korrelation mellan kvinnorepresentationen och valsystemet. Generellt råder det en konsensus om att kvinnor tenderar att uppnå en större parlamentarisk representation i länder med ett proportionellt valsystem med flermansvalkretsar än i länder där man röster på enskilda kandidater i enmansvalkretsar (Kenworthy- Malami, 1999, s. 237).

Tabell 1: Sammanställning av fullvärdiga demokratiers religion, valsystem och andel kvinnor i parlamenten i respektive land.

Land	Religion	Valsystem	Andel kvinnor i parlamentet
Australien	Protestantism (*)	AV	24,7 %
Belgien	Katolicism	PR	38,0 %
Costa Rica	Katolicism	PR	38,6 %
Danmark	Protestantism	PR	39,1 %
Finland	Protestantism	PR	42,5 %
Irland	Katolicism	STV	15,1 %
Island	Protestantism	PR	39,7 %
Japan	Shinto/ Buddhism	MMM	7,9 %
Kanada	Katolicism (**)	FPTP	24,7 %
Luxemburg	Katolicism	PR	21,7 %
Malta	Katolicism	STV	8,7 %
Mauritius	Hinduism (**)	FPTP	18,8 %
Nederländerna	Katolicism (**)	PR	38,7 %
Norge	Protestantism	PR	39,6 %
Nya Zeeland	Protestantism (*)	MMP	32,2 %
Schweiz	Katolicism (**)	PR	29,0 %
Spanien	Katolicism	PR	36,0 %
Storbritannien	Kristendom	FPTP	22,5 %
Sverige	Protestantism	PR	44,7 %
Sydkorea	Kristet/Buddistiskt (***)	MMP	15,7 %
Tjeckien	(***)	PR	22,0 %
Tyskland	Protestant/Katolicism	MMP	32,9 %
Uruguay	Katolicism	PR	12,1 %
USA	Protestantism	FPTP	17,8 %
Österrike	Katolicism	PR	27,9 %

* Betydande andel i landet är protestanter, förklaras närmare på sidan 16.

** Betydande andel i landet är katoliker, även detta förklaras närmare på sidan 16.

*** 54,6% tillhör annan religion. 10,3% är katoliker och 0,8 % är protestanter.

AV Alternative vote. Rangordning av olika kandidater.

PR Proportional representation. Proportionell representation.

STV Single transferable vote. Rangordning av olika kandidater.

FPTP First past the post. Flest röster i valkretsen vinner.

MMP Mixed-member proportional representation. Blandning mellan partival och personval, med utjämningsmandat.

MMM Mixed-member majoritarian. Blandning mellan partival och personval, utan utjämningsmandat.

Källa: Egen bearbetning av data från Central Intelligence Agency (CIA). Kolumnen som visar valsystemen som används i respektive land är hämtad ur litteraturboken *Comparative Government and Politics: An Introduction* samt från International Foundation for Electoral Systems, Election Guide (IFES, 2013).

Siffror som visar andelen kvinnor i nationella parlament, (i länder med tvåkammerssystem representerar siffrorna underhuset) är hämtade från Inter-Parliamentary Union (IPU, 2013).

Denna tabell över de tjugofem fullvärdiga demokratiernas kvinnorepresentation i parlamenten tydliggör att andelen kvinnor i parlamenten är som högst i de länder som har protestantism som den dominerade religionen i landet och använder sig av ett proportionellt valsystem.

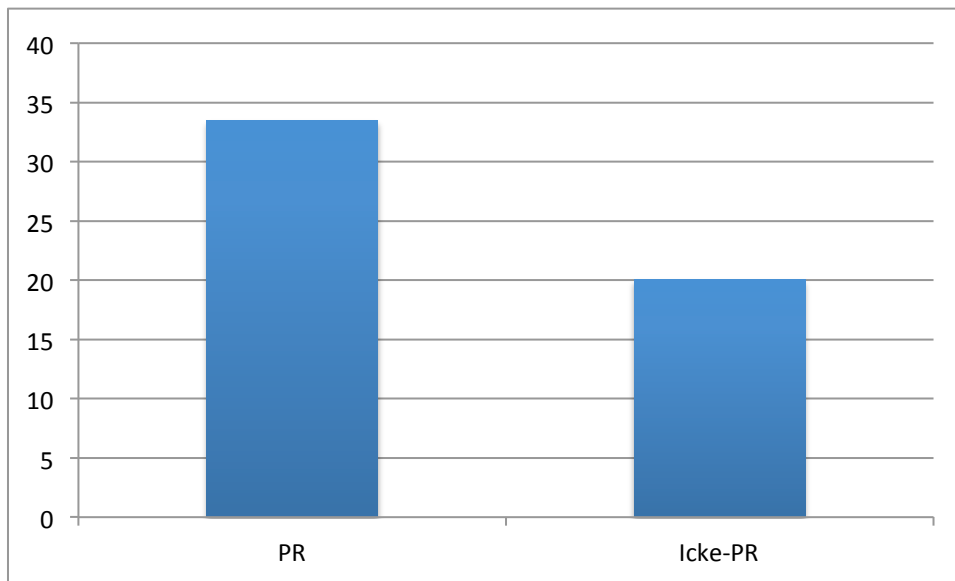
Dock finns det länder som har en lägre eller högre andel kvinnor i parlamentet än vad man möjligen skulle förvänta sig. Costa Rica är ett sådant fall. Landet är katolskt dominerat men har en hög kvinnoandel (38,6 %). Även Uruguay är ett katolskt land, dock med en betydligt lägre kvinnorepresentation (12,1 %). I denna tabell finns exempel på länder som inte har en tydlig majoritet av varken katoliker eller protestanter, men som däremot har en större andel katoliker än protestanter eller vice versa. I tabellen ovan finns demokratier representerade som har kristendom som religion i landet. Utifrån störst andel protestanter respektive katoliker i landet i fråga har länderna på så vis delats upp i tabellen. Exempelvis har vi valt att definiera Australien som ett protestantiskt land av just den anledningen att det finns fler protestanter än katoliker i landet.

Belgien och Nederländerna har en hög kvinnoandel, trots katolskt präglad befolkning. Dock har religiositeten till exempel hur ofta folk går till kyrkan, hur ofta de ber och tron på Gud i dessa länder sjunkit dramatiskt under efterkrigstiden. Däremot har Irland en befolkning med en hög religiositet och en låg kvinnorepresentation i parlamentet. Luxemburg och Malta, två länder med liten befolkning, har en högre religiositet och därmed en lägre kvinnorepresentation.

Kanada är i detta avseende ett fall som avviker. Landet har en relativ hög religiositet och andelen kvinnliga parlamentariker är på 24,7 % trots att landet har ett majoritetsvals system. Även USA, som är ett av världens mest religiösa länder, har ett majoritetsvals system men en lägre andel kvinnor i parlamentet (Norris-Inglehart 2004, s. 85).

När man jämför de protestantiska länderna med proportionellt vals system (Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige) med de katolska länderna med proportionellt vals system (Belgien, Costa Rica, Luxemburg, Nederländerna, Schweiz, Spanien, Tjeckien, Uruguay och Österrike) är skillnaderna tydliga även här. I de förstnämnda länderna är medelvärdet 41,1 % och i de sistnämnda länderna är medelvärdet 29,3 %. Man skulle kunna se det som ett metodologiskt problem att de katolska länderna i uppräkningsen är fler och mer geografiskt spridda. Därför har vi även jämfört de fem nordiska ländernas kvinnorepresentation i parlamenten med de fem katolska länder som befinner sig närmast Norden geografiskt och kulturellt, nämligen Belgien, Luxemburg, Nederländerna, Schweiz och Österrike. Dessa fem länders andel av kvinnor i parlamenten visar ett medelvärde på 31,1 %. Härmed kan vi fastställa att det finns en högre andel kvinnor i de demokratiers parlament som har en protestantiskt dominerad befolkning.

Figur 1: Medelvärde för andel kvinnor i nationella parlament indelat efter valsystem

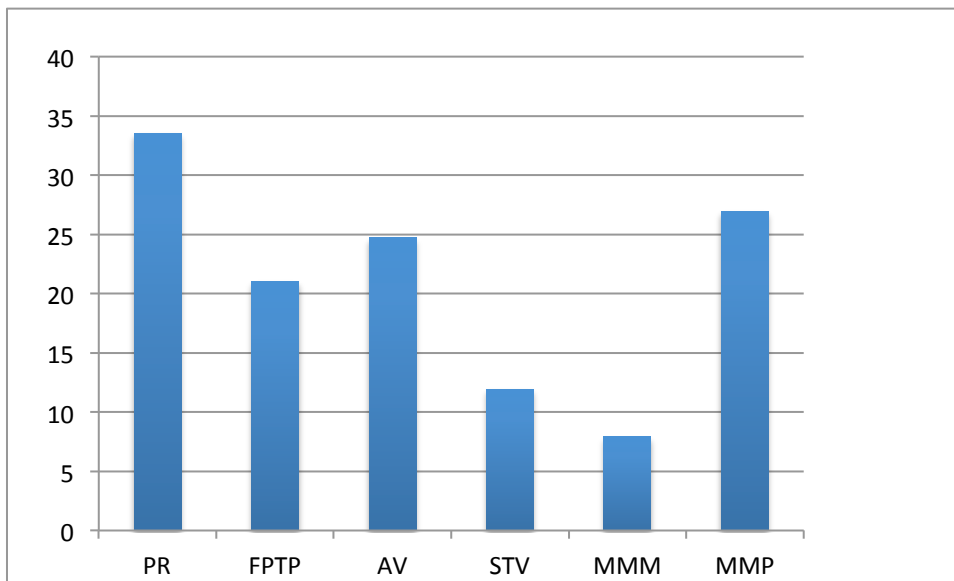
Källa: Egen bearbetning av data från Inter-Parliamentary Union (IPU, 2013).

Diagrammet ovan visar hur hög andelen kvinnliga parlamentariker är i respektive system. Länder med ett proportionellt valsystem (Belgien, Costa Rica, Danmark, Finland, Island, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Schweiz, Spanien, Sverige, Tjeckien, Uruguay och Österrike) visade sig ha ett medelvärde på 33,5 procent kvinnor i parlamentet, medan länder med icke-proportionella valsystem (Australien, Irland, Japan, Kanada, Malta, Mauritius, Nya Zeeland, Storbritannien, Sydkorea, Tyskland och USA) har ett medelvärde på 20,1 procent kvinnor i parlamentet. I kategorin "icke-PR" har vi sammanfogat alla länder som inte har proportionella valsystem, däremot har dessa länder olika valsystem sinsemellan.

Costa Rica utmärker sig på så sätt att det är ett katolskt land som dock har en hög andel kvinnor i parlamentet jämfört med Uruguay som även detta är ett katolskt land i Latinamerika men med en markant lägre andel kvinnor i parlamentet. Alltså har skillnaden länderna emellan andra orsaker. Skillnader mellan olika länder kan bero på kvoteringsprocesser inom partierna, en lagstadgad könskvotering eller en allmänt högre medvetenhet i frågor som rör jämställdhet, något som vi i denna uppsats inte går närmare in på (SOU 2007:40, s. 38).

Bland de europeiska länderna ser man att Belgien är ett land som utmärker sig bland de katolska länderna genom en hög kvinnorepresentation, medan grannlandet Luxemburg har en betydligt lägre nivå. Liknande jämförelse kan göras mellan USA och Kanada; båda länderna har ett majoritetsvals system, dock har Kanada ett högre kvinnodeltagande i parlamentet. Härmed är hypotesen att proportionella valsystem tenderar att resultera i en högre kvinnorepresentation i parlamenten styrkt.

Figur 2: Korrelationen mellan valsystem och andelen kvinnliga politiker i parlamenten.

Källa: Egen bearbetning av data från Hague - Harrop, 2010. *Comparative Government and Politics. An Introduction*, Election Guide-International Foundation for Electoral Systems (IFES, 2013) och The Quality of Government Institute (The QoG Institute, 2013).

I diagrammet ovan har vi delat in de 25 fullvärdiga demokratierna efter vilket valsysteem respektive land använder och sedan räknat samman ett snitt över hur stor andelen kvinnor i parlamentet är i respektive valsysteem. Här framgår det att PR-systemet, det proportionella valsysteem, tenderar att ge det högsta resultatet. Blandade valsysteem som exempelvis MMP, blandning mellan partival och personval med utjämningsmandat, har också en viss tendens att gynna andelen kvinnor i parlamentet medan majoritära valsysteem som FPTP, där den som får flest röster i valkretsen vinner, inte går i denna gynnsammare riktning för kvinnor. I nästa avsnitt studeras samvariationen mellan den kulturella faktorn religion och kvinnorepresentation i nationella parlament.

5.3 Kulturell faktor

Det övergripande syftet med denna uppsats är att undersöka om det finns ett starkt samband mellan andelen kvinnliga politikere representation i nationella parlament och landets dominerande religion. Enligt Michael Gallagher, Michael Laver och Peter Mair, författarna till boken *Representative Government in Modern Europe*, är inställningen för en politisk roll för kvinnor mer gynnsam i protestantiska länder (Gallagher m.fl., 2011, s. 399).

I tidskriftsartikeln ”Cultural Obstacles to Equal Representation”, skriven av statsvetarna Pippa Norris och Ronald Inglehart, studerar författarna frågan om kvinnors underrepresentation i nationella parlament genom att titta på den politiska kulturens påverkan. Enligt författarna kan andelen kvinnliga politiker i ett land inte enbart förklaras i termer av socioekonomiska faktorer och politiska institutioner. Norris och Inglehart menar att bevisen visar att även politisk kultur har betydelse. Frågan om attityder mot kvinnor som politiska ledare är ett hinder för deras delaktighet behandlas i författarnas studie.

5.4 Religion

Tidigare studier tyder på att det finns en tendens att andelen kvinnliga parlamentariker i de nationella parlamenten är lägre i länder där den dominerande religionen stärker traditionella könsroller, än i länder som inte förfäktar denna syn. Studier av politiska rekryteringsprocesser i etablerade demokratier som Storbritannien, Finland och Nederländerna har funnit att dessa attityder påverkar både om kvinnor är beredda att kandidera och de kriterier som används för utvärdering av kandidater. I kulturer med en traditionell inställning till kvinnors roll i hemmet och familjen kan detta leda till att kvinnor är motvilliga till att kandidera. Vidare om de väljer att ställa upp i val kan de ha svårt att dra till sig tillräckligt med stöd för att vinna.

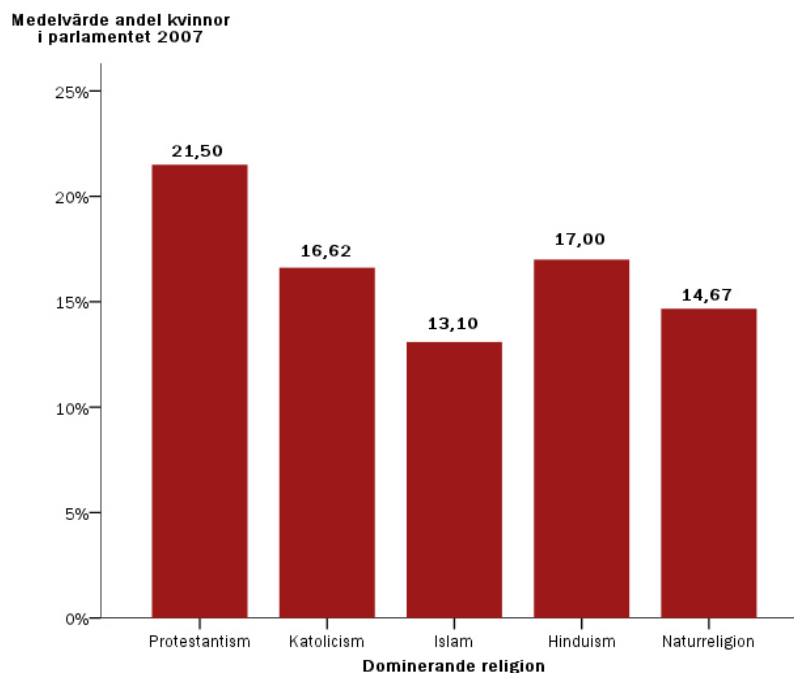
Kulturella förklaringar ger en trolig orsak till varför kvinnor har gjort mycket större framsteg i parlamenten inom Norden än i socialt och institutionellt jämförbara europeiska samhällen som Schweiz, Belgien eller Italien. I Skandinavien kan en lång tradition av statliga ingripanden för att främja social jämlikhet bidragit till att allmänheten blivit mer mottaglig för idén om till exempel könskvotering, utformade för att uppnå jämställdhet för kvinnor i det offentliga livet (Norris-Inglehart, 2001, s. 131).

Trots effekterna av kultur har enligt författarna Norris och Inglehart inte mycket bevis funnits i ämnet i fråga. Detta har lett till att de flesta komparativa studierna tvingats till indirekta indikatorer för kultur, såsom religion. I en jämförande studie utförd av historikern Margaret Inglehart, har det påvisats att det finns mindre politisk aktivitet bland kvinnor i västeuropeiska katolska länder än i länder med protestantism. Förklaringen till detta kan enligt studien bero på att den katolska kyrkan är mer associerad med en mer hierarkisk och auktoritär kultur (Inglehart omnämnd av Norris-Inglehart, 2001, s.132).

En annan global jämförande studie av kvinnor i politiken i 180 länder utförd av Andrew Reynolds, professor i statsvetenskap vid University of Carolina, visar att den största kontrasten är mellan övervägande kristna länder, det vill säga både protestantiska och katolska, och länder med andra religioner. Andra religioner inkluderar islam, buddhism, judendom, konfucianism och hinduism, vilka alla hade lägre andel kvinnor i lagstiftande församlingar och statsrådsberedningen (Reynolds omnämnd av Norris-Inglehart, 2001, s. 132).

I sitt examensarbete skriver Christine Olofsson om olika faktorer som påverkar kvinnliga politikernas representation i parlamenten med fokus på Afrika. Olofsson undersöker om de redan befintliga faktorerna med avseende på kvinnors politiska representation även kan tillämpas på länderna i Afrika för att förklara situationen där. Anledningen till att studien används i den här uppsatsen är att även om fokus ligger på Afrika i Olofssons examensarbete är de redovisade resultaten av relevans för den här uppsatsen. I detta avsnitt presenteras Olofssons tabell som visar korrelationen mellan andelen kvinnliga parlamentariker och ett lands dominerande religion.

Figur 3: Korrelationen mellan andelen kvinnor i parlament och ett lands dominerande religion.

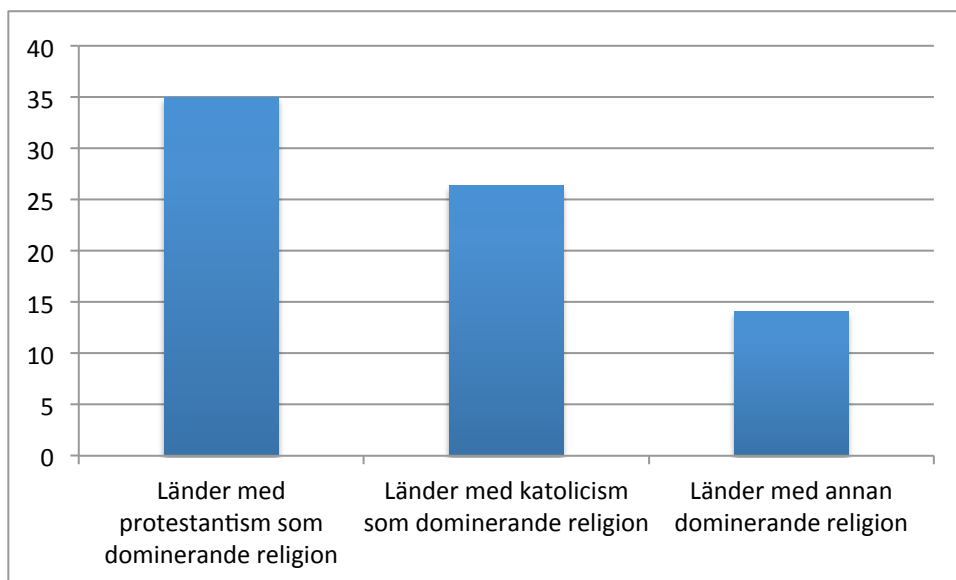
Källa: Olofsson, Christine, 2008. *Kvinnors politiska representation Hur kan den rumsliga variationen i Afrika förklaras?* Examensarbete. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet, s. 24.

Olofsson menar i sin studie att precis i enlighet med tidigare forskning visar figuren att även i Afrika är protestantism den religion som har en mer gynnsam syn på kvinnor än till exempel katolicism. Katolicism har enligt studien en mer traditionell syn på kvinnor och stärker de traditionella könsrollerna. Tidigare studier tyder på att religionen påverkar inställningen gentemot kvinnor, vilket i sin tur har en effekt på kvinnorepresentationen inom politiken (Wide, 2006, s. 100).

Jessika Wide, universitetslektor i statsvetenskap vid Umeå universitet, disputerade år 2006 på en avhandling om kvinnors politiska representation i ett jämförande perspektiv. Andelen kvinnor inom politiken är lägre i länder där den dominerande religionen förespråkar mer traditionella roller för kvinnor. Jämfört med protestantism anses katolicism ha en mer traditionell syn på kvinnor. Detta kan enligt studien innebära att kvinnor i första hand ses som mödrar och hustrur. Religionen har på detta sätt en effekt på kvinnorepresentation inom politiken genom inställningen som skapas mot kvinnor som politiker. Enligt Wide finns det ett visst samband mellan religion och andelen kvinnor representerade inom politiken. När det gäller protestantism är detta samband väldigt tydligt. Wide drar således slutsatsen i sin studie att den kulturella faktorn, som religion är en del utav, är av vikt för kvinnorepresentationen inom politiken (Wide, 2006, s. 101, 104).

I följande figur presenteras medelvärdet för andel kvinnor i nationella parlament indelat efter den dominerande religionen i landet.

Figur 4: Medelvärdet för andel kvinnor i nationella parlament indelat efter den dominerande religionen i landet.

Källa: Egen bearbetning av data från Inter-Parliamentary Union (IPU, 2013) och Central Intelligence Agency (CIA, 2013).

Tre demokratier utmärker sig på så sätt att de inte har inkluderats i undersökningen: Storbritannien, Tjeckien och Tyskland. När det gäller Storbritannien finns ingen tillgänglig data på specifikt hur många protestanter respektive katoliker som finns i landet. Istället visar landet en siffra på 71,6% där anglikaner, romersk katoliker, presbyterianer och metodister finns representerade. För att undersökningen inte skall bli missvisande är Storbritannien av den anledningen inte med i figur 4 på sidan 15. Tjeckien visar siffror på 54,6% ospecificerade religioner och har därför uteslutits från undersökningen. I Tyskland finner vi 34 % protestanter respektive 34 % katoliker vilket försvårar hanteringen av data (CIA, 2013).

För att återigen undvika missvisande resultat är även Tyskland borttagen från undersökningen i figur 4. Vi anser dock att dessa demokratiers utelämnning i undersökningen inte bör påverka resultatens utfall avsevärt.

I varje kolumn i figuren ovan finns olika länder representerade. Dessa är länder som har denna dominerande religion i landet i fråga. Eftersom uppsatsen fokuserar på protestantism och katolicism kommer avsnittet inte gå närmare in på förklaringar kring resultaten när det gäller andra religioner. Men för att ge en så rättvis bild som möjligt av undersökningen så finns de med i undersökningen.

Figur 4 visar en tydlig skillnad när det gäller medelvärdet för andel kvinnor i nationella parlament som här indelats efter den dominerande religionen i landet. Det högsta medelvärdet visar de protestantiska länderna Australien, Danmark, Finland, Island, Norge, Nya Zeeland, Sverige och USA.

Följande länder: Belgien, Costa Rica, Irland, Kanada, Nederländerna, Luxemburg, Malta, Schweiz, Spanien, Uruguay och Österrike som alla har den dominerande religionen katolicism i landet, visar ett lågt medelvärde för andelen kvinnor i de nationella parlamenten.

I detta diagram har vi räknat ihop ett medelvärde över de protestantiskt respektive katolskt dominerande ländernas kvinnorepresentation i parlamenten. Korrelationen mellan vilken religionstillhörighet merparten av invånarna i ett land har och andelen kvinnor i dess nationella parlament är tillräckligt tydlig för att vara värd att belysas.

6 Slutsatser och avslutning

Syftet med uppsatsen var att studera tjugofem fullvärdiga demokratier och söka förklara den låga andelen kvinnliga parlamentsledamöter i nationella parlament. Detta gjordes genom empiriska studier. I studien användes kvantitativ metod och statistisk data samlades in för att jämföra demokratierna. I detta avslutande avsnitt sammanfattas och diskuteras studiens resultat.

I vår studie valde vi att utgå ifrån tre hypoteser. Vi väljer här att diskutera slutsatserna genom att återkoppla till dessa. Den första hypotesen som skulle testas löd:

Hypotes 1: Protestantismens inställning för en politisk roll för kvinnor kan gynna andelen kvinnliga parlamentariker.

Resultatet av analysen redovisas i figur 4. Studien visar belägg på att tendensen till en högre andel kvinnliga parlamentariker är större i de länder som har protestantism som den dominerande religionen i landet. Det skiljer sig avsevärt åt mellan de katolska länderna och de protestantiska länderna. Detta kan bero på att de katolska länderna i många fall anses ha en mer konservativ syn på kvinnans roll i samhället. Men det är inte endast protestantismen i sig som har fört utvecklingen framåt. Vi har kunnat påvisa att sekulariseringen är mycket påtaglig i de protestantiska länderna då religiositeten i dessa länder har sjunkit dramatiskt under efterkrigstiden. Den andra hypotesen som skulle testas löd:

Hypotes 2: Katolicismens inställning kan påverka andelen kvinnor till mindre politisk aktivitet.

Analysen i figur 4 visar att länder med katolicism har en betydligt lägre andel kvinnor i de nationella parlamenten. Katolicismen anses ha en mer traditionell syn på kvinnor, vilket i sin tur kan leda till att de traditionella könsrollerna stärks. I kulturer med en traditionell inställning till kvinnors roll i hemmet och familjen kan detta leda till att kvinnor är mindre politiskt aktiva. Religionen påverkar inställningen gentemot kvinnor, vilket i sin tur har en effekt på kvinnorepresentationen inom politiken. Dock finns det länder som i studien avviker från vår hypotes. Tabell 1 visar att Costa Rica har en hög andel kvinnor i parlamentet, detta trots att landet är katolskt. Förklaringen kan finnas i att landet har proportionella valsystem. Samma tabell visar att Uruguay, även det ett katolskt land med proportionellt valsystem, har en låg kvinnorepresentation. Det finns med andra ord stora skillnader mellan de katolska länderna, vilket indikerar att det finns andra orsaksmekanismer som kan påverka kvinnorepresentationen än de vi har undersökt. Dessa diskuteras närmare i avsnittet nedan. Den tredje hypotesen löd:

Hypotes 3: Religion kan ha en avgörande betydelse i varför andelen kvinnor i nationella parlament varierar i länder med proportionella valsystem.

I Tabell 1 utmärker sig Uruguay och Luxemburg på så vis att båda är katolska länder med proportionella valsystem. Trots proportionella valsystem är andelen kvinnliga parlamentariker lågt i båda länderna. I dessa länder kan förklaringen till

den låga andelen kvinnor i parlamenten ligga i religionens betydelse när det gäller inställningen gentemot kvinnors politiska aktivitet.

Vi har kunnat påvisa att det finns länder med väldigt låg andel kvinnor i parlamenten även i de fullvärdigt demokratiska länderna, exempelvis Malta och Uruguay, som båda är katolskt präglade länder. Dessutom har vi kunnat påvisa i figur 4 att kvinnorepresentationen generellt sett är lägre i de katolska länderna än de protestantiska länderna. Vi kan konstatera att i en jämförelse mellan Sverige och Uruguay, det ena protestantiskt och det andra katolskt, uppvisar stora skillnader i andelen kvinnor representerade i nationella parlament trots att båda använder sig av proportionella valsystem. Skillnaden är så avsevärt stor länderna emellan att det inte endast kan röra sig om en tillfällighet; den politiska faktorn religion, även om den inte har en avgörande betydelse för andelen kvinnliga parlamentariker, så är dess inflytande och relevans av stor betydelse.

Det finns många sätt att analysera kulturella faktorer. Uppsatsen skulle kunna undersöka etnicitet, traditioner, värderingar men studien har valt att fokusera på religion. Vidare för att få svar på våra hypoteser skulle studien även kunna ha undersökt fler demokratier än de tjugofem som valdes för den här studien. Vi ansåg dock att en tydlig avgränsning var av vikt för att kunna hantera den data som analyserats. Vi är av åsikt att länderna som undersöktes i den här studien representerar en rättvis geografisk spridning i fråga om valsystem och religion.

Det är även av betydelse här att uppmärksamma att anledningen till att utvecklingen är så långt framskriden i de protestantiska länderna behöver inte nödvändigtvis bero på religionen, utan snarare bristen på den. De protestantiska länderna är oftast mer sekulariserade än de katolskt präglade länderna. Vidare kan förklaringen finnas i att vissa länder har en allmänt högre medvetenhet när det gäller frågor om jämställdhet. Även andra faktorer kan ligga till grund som förklaringar till den höga andelen kvinnliga parlamentariker. Det kan till exempel bero på kvoteringsprocesser inom partierna eller en lagstadgad könskvotering.

Det övergripande mönster som har kunnat tydliggöras av analysens resultat i denna studie är att andelen kvinnor i nationella parlament är högre i länder med ett proportionellt valsystem. Vidare är andelen kvinnliga parlamentariker högre i länder som har protestantism som den dominerande religionen i landet. Precis som vi har diskuterat i avsnittet ovan finns det länder som avviker från detta mönster. Även om hypoteserna bekräftas av studien och stärker resultaten av andra forskares tidigare studier, anser vi att det krävs ytterligare forskning för att undersöka samvariationen mellan andelen kvinnor i nationella parlament och religion. Vi avslutar denna studie med ett citat från Inter-Parliamentary Union som vi anser nästan sammanfattar diskussionen i denna uppsats:

”Begreppet demokrati kommer bara anta sann och dynamisk betydelse när politiska riktlinjer och nationell lagstiftning beslutas gemensamt av män och kvinnor med rättvis hänsyn till intressen och färdigheter i båda halvorna av befolkningen”

(egen översättning från IPU Council, Inter-Parliamentary Union, 1992).

7 REFERENSER

Litteratur

Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wängnerud, Lena, 2007. *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Gallagher, Michael – Laver, Michael – Mair, Peter, 2011. *Representative Government in Modern Europe*. 5 uppl. McGraw Hill.

Hague, Rod – Harrop, Martin, 2010. *Comparative Government and Politics. An Introduction*. 8 uppl. Hampshire and London: Macmillan Press Ltd.

Norris, Pippa – Inglehart, Ronald, 2004. *Sacred and Secular: Religion and Politics Worldwide*. New York: Cambridge University Press.

Tidskriftsartikel

Kenworthy, Lane – Malami, Melissa, 1999. "Gender Inequality in Political Representation: A Worldwide Comparative Analysis". *Social Forces*, vol 78, nr 1, s. 235-269.

Norris, Pippa – Inglehart, Ronald, 2001. "Cultural Obstacles to Equal Representation", *Journal of Democracy*, vol 12, nr 3, s. 126-140.

Officiell hemsida

CIA, Central Intelligence Agency, 2013. Tillgänglig:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
Hämtdatum: 2013-04-20

Democracy Index 2012, publicerad mars 2013. Tillgänglig:
https://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=DemocracyIndex12
Hämtdatum: 2013-04-20

Göteborgs universitet
The QoG Institute, The Quality of Government Institute, 2013. Tillgänglig:
<http://www.qog.pol.gu.se/>
Hämtdatum: 2013-04-09

IFES, International Foundation for Electoral Systems, 2013. Tillgänglig:
<http://www.electionguide.org/>
Hämtdatum: 2013-04-20

IPU, Inter-Parliamentary Union, 2013. Tillgänglig:
<http://www.ipu.org/english/home.htm>

Hämtdatum: 2013-04-20

Onlinedokument

Grundlagsutredningens rapport: Davidsson, Lars, SOU 2007:04.
Valsystem och representationseffekter - en jämförande studie av 25 länder.

<http://www.government.se/content/1/c6/08/43/20/96f51112.pdf>.

Hämtdatum: [2013-04-08]

Millenniemålen.nu: FN:s millenniemål, 8 mars 2000.

<http://www.millenniemalen.nu/oka-jamstalldheten-mellan-kvinnor-och-man/>

Hämtdatum: 2013-04-20

Examensarbete

Olofsson, Christine, 2008. *Kvinnors politiska representation Hur kan den rumsliga variationen i Afrika förklaras?* Examensarbete C-uppsats. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.

Wide, Jessika, 2006. *Kvinnors politiska representation i ett jämförande perspektiv – nationell och lokal nivå.* Doktorsavhandling. Umeå: Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.

